

'Een goed terras is het verlengde van het interieur'

"Een horeca-ondernemer is wel bereid veel geld uit te geven aan het interieur, maar het terras mag geen cent kosten. Toch komt daar vaak een substantieel deel van de zomeromzet vandaan."

Een uitspraak van architect Kees Spanjers, die verschillende terrassen ontwierp. Een interview.

Tekst: Willem Oosterbeek Fotografie: Lex Draijer

Is er een terrascultuur in Nederland?

"Nee. Wat er in Nederland gebeurt, zou ik geen terrascultuur willen noemen. We hebben wel terrassen, maar die zijn meestal opgebouwd uit oude keukendeuren en golfplaten. Daar komt gelukkig wel wat verbetering in de laatste tijd, maar het is nog altijd niet te vergelijken met Parijs waar je overal van die prachtig uitgebouwde terrassen hebt.

Voor de echte buitenterassen moet je natuurlijk naar Zuid-Europa afreizen. Daar vind je horecagelegenheden met een interieur van twintig vierkante meter en een terras van tweehonderd vierkante meter. Binnen is een heel klein barretje, dat is alles. Dat kennen we hier niet, maar dat heeft natuurlijk alles met ons klimaat te maken."

Een terras is in essentie: stoelen, tafels, windschermen en parasols. Valt daar iets aan te ontwerpen?

"Zeker, maar het gebeurt nooit. Architecten wordt nog wel eens gevraagd om een interieur van een café te maken. Maar voor de terrasstoelen gaat de horeca-ondernemer naar de groothandel, de parasols krijgt hij van een fabrikant en de windschermen van de sigarettenhandelaar. Dan is het terras klaar. Toch kan het ook anders. Een terras is vergelijkbaar met een interieur. Daar is ook sprake van het afbakenen van een ruimte waarin een speciale sfeer wordt gecreëerd. Dat kan ook bij het terras. Als je een bruin café hebt, kun je bijvoorbeeld de houten vloer via een soort vlonderconstructie naar buiten laten doorlopen. Maar je kunt ook kiezen voor grind. Of voor gras."

En de keus voor de stoelen?

"De keus van de stoelen is van belang. Wordt het plastic? Of toch riet, wat al een hele verbetering is. Wordt de tafel gedekt, ja of nee? En dan de windschermen. Er zijn heel mooie windschermen op de markt, maar waarom geen verrijdbare plantenbak met een buxushaag? Ook qua bedrijfsvoering moet een terras vanzelfsprekend goed in elkaar zitten. Dat wil zeggen: het moet aan de ene kant snel zijn op te breken, maar aan de andere kant niet de indruk wekken dat het maar een tijdelijke zaak is. De klanten moeten vooral de neiging hebben er lang te blijven zitten."

U heeft zelf ooit een terras ontworpen voor het café van de Beurs van Berlage in Amsterdam?

"Inderdaad. Dat was een lastige opgave omdat de Beurs zo'n anderhalve meter boven het maaiveld ligt en de entree van het café bestaat uit een monumentale trappenpartij. Ik heb toen voorgesteld een verhoogd terras te maken, dat tegen de trap aan ligt. Eromheen stonden windschermen die wat hoger waren dan normaal en aan de onderkant ondoorzichtig om te voorkomen dat voorbijgangers in het kruis keken van de mensen op het terras. Door het terras te verhogen, kreeg je een fantas-

'Op elke plaats kan een terras gemaakt worden'

tisch uitzicht over het Damrak. De parasols waren kaki en ook op de terrasrand was geen reclame. Er waren wel reclameuitingen maar, net als binnen, heel beperkt. Ik ben niet tegen reclame, maar wel tegen overdadige reclame. Het terras is er overigens nooit gekomen: nadat alle vergunningen rond waren, haakte de exploitant af."

Het Max Euweplein in Amsterdam dat u heeft ontworpen, is wel gerealiseerd...

"Dat klopt. Het plein leent zich uitstekend voor terrassen. Het is een typisch 'terrassenplein', heel beschut en intiem. De bebouwing aan de zuidzijde is bewust laag gehouden om de zon de kans te geven. De bedoeling was dat de terrassen tegen de gevel aan zouden liggen en dat het midden van het plein vrij zou blijven, zodat die ruimte gebruikt zou worden door voorbijgangers om het plein over te steken. Tenslotte is een terras ook: kijken en bekeken worden. Maar de horeca-ondernemers hadden er een ander idee over. Die wilden het terras het liefst midden op het plein. Dat is nu gebeurd en iedereen die op een van de terrassen zit, moet z'n nek verdraaien om de voorbijgangers te kunnen zien."

Nog meer terrasprojecten?

"Op dit moment ben ik bezig met een horecapaviljoen op het Museumplein in Amsterdam. Het is een transparant gebouw met veel glas. De horeca-ondernemer heeft besloten dat het een ruimte moet worden in de stijl van de schildersgroep Cobra met een groot terras voor de deur. Binnen en buiten moeten in elkaar overlopen. Dat proberen we in de vormgeving tot uiting te brengen door het Cobra-idee met z'n veelheid aan kleuren, naar buiten toe door te trekken. Eén van de manieren om dat te bereiken, is om alle

stoelen een andere kleur te geven. De tafels maak ik, net als het gebouw, transparant. Die lijn wordt ook doorgetrokken in al het meubilair op het terras. Zo ontstaat er eenheid tussen binnen en buiten."

Het terras is het verlengde van het interieur?

"Ja, het terras is de entree van het café, het voorportaal. Terras en café horen bij elkaar. Binnen en buiten moet gevoelsmatig met elkaar te maken hebben. Daarom is het aan te bevelen bij een donker café een soort overgangsgebied te maken tussen binnen en buiten. Dat kan bijvoorbeeld heel goed in de vorm van een overdekt terras, zodat je vanuit het café eerst het overdekte terras oploopt en dan pas het 'gewone' terras. Op een goed terras keren elementen die binnen aanwezig zijn, terug. Bij de meeste terrassen is dat niet het geval, alleen bij strandpaviljoens zie je dat juist weer wel, maar dan in heel extreme vorm. Daar is het interieur als het ware naar buiten toe getrokken. Ook bij luxe hotels en exclusieve restaurants tref je dat aan. Die aandacht zie ik echter zelden terug bij de 'gewone' horeca. Het vreemde is dat een horeca-ondernemer wel bereid is veel geld uit te geven aan het interieur, maar dat een terras geen cent mag kosten. Toch komt daar vaak een substantieel deel van de omzet vandaan."

De sfeer van een terras wordt toch ook in hoge mate bepaald door de plaats waar dat terras zich bevindt?

"Natuurlijk. De omgeving is van essentieel belang. De sfeer op het Leidseplein in Amsterdam is anders dan de sfeer op de Brink in, laten we zeggen, Dalfsen. Desalniettemin denk ik dat er op elke plek een terras kan worden gemaakt. Waar ik de

meeste moeite mee heb, is dat alle parasols, alle windschermen, zijn behangen met reclameteksten. Dat kan op het Rembrandtplein in Amsterdam geen kwaad. Daar past het. Maar op de spreekwoordelijke Brink in Dalfsen moet dat niet. Daar verstoort het alleen maar de serene sfeer."

Wat is het mooiste terras van Nederland?

"Dat is moeilijk te zeggen. Zelf vind ik het terras van café De Jaren in Amsterdam één van de mooiste van Nederland. Het ligt beschut, er is een mooi uitzicht over de Amstel en de sfeer van binnen komt onder andere in de vloer terug op het terras. Er is optimaal gebruikgemaakt van de mogelijkheden die de locatie bood." ■

Kees Spanjers (44) is architect en werkzaam bij Zaanen Spanjers CS Architecten, afgekort ZSA, in Amsterdam. Het acht man sterke bedrijf maakt, zoals Spanjers het zelf omschrijft, 'voornamelijk publieke interieurs in publieke gebouwen'. Het gaat daarbij zowel om nieuwbouw als res-

tauratie. In de loop der jaren heeft het bedrijf veel theaters en horecagelegenheden een nieuw gezicht gegeven. De Stadsgehoorzaal in Leiden, de Nieuwe Kerk in Den Haag, en Frascati, de Balie en de Brakke Grond in Amsterdam zijn door ZSA onder handen genomen. Horecagelegenheden die door ZSA zijn (her)ingericht, zijn het café in de Beurs van Berlage, restaurant Paardenburg in Ouderkerk aan de Amstel en kunstenaarssociëteit Arti et Amicitiae in Amsterdam.

